

veliko čez ljudstvo po kmetih in zlasti otroci so v njih rokah, katerim se že od mladih nog mora v serce vcepiti, kako škodljive so požrešne gosence in kako koristni so nasproti mili ptički. Toliko potrebnije je pa, da duhovni in učitelji posebno mladino podučujejo v vsem tem, ker ravno skor ona sama je, kakor c. k. kantonske gosposke pravijo, ktera zalezuje gnezda in mlade tiče in jih pokončuje. Pred vsem tedaj je živa potreba, da se mladina dostojno podučí in s podukom odverne njih gerda razvada, zakaj od ene strani ni mogoče zasačiti vselej takih šterkovcov, ki skrivé zalezujejo gnezda, od druge pa so še preneumni, da bi se mogli po postavi pokoriti.“

„Zatega voljo se prosi visokočastito škofijstvo, naj bi naročilo svojim duhovnom in učiteljem ljudskih šol, da bi gledé na zgorej razložene razmére ne le v šoli temučtudi na prižnici učili in svarili kar največ morejo.“

Drugo pot bomo oglašili postavo zavolj oberanja gosenc in lovenja tičev in poberanja gnezd. Če združena pomoč kje kaj premore, bo pomagala tu — v korist posamnim posestnikom sadnega drevja in vsi deželi. Svesti smo si pa tudi, da vsak, komur je sedaj dolžnost naložena primóci k dosegi občnega prida, bo tudi po vseh potih pridno pomagal; saj je sporočilo v dobrih, domoljubnih rokah!

Še nekaj o vroku.

Gosp. Terstenjak je najpred mislil, da se mora pisati virooki, to pa je po vsi pravici ovrget. Potem pa je djal, da je „uroki“ prava pisava. Jaz pa menim, da je prava pisava: vrok, vroki, vročen, ker sem te misli, da je sestavljeno iz predloga *v* in ne iz *u* in pa iz samostavnika rok od rek kakor potok od po-tek. Na Gorenskem je ta stvar vsakdanja in kolikor jaz za gotovo vém, se govori: „vrok imam“; „vročen, vročna sem“; „on me je vročil, ona me je vročila“. Kadar so domá kako živino kupili, ali pa kadar je kako živinče storilo, in ko smo se čudili ali pervikrat živino gledali, smo vselaj mogli, preden smo kaj pregovorili, reči: „ne bodi vročen mojih oči; to tele — postav. — je kaj lepo“. Te besede se morajo zlasti takrat reči, kadar se kdo komu čudi. Tudi človek človeka vroči. Mladeneč, kadar kam dalj od doma gre in se boji, da bi ga kdo ne vročil, vtakne za slamnik ali klobuk brinjevo vejico (Wachholderzweig), da se ga vrok ne prime. Tudi tukaj po Varaždinu sem dokaj slišal od vroka. Kar vém, povem. Človek človeka „vurči“ ako ga dolgo gleda. Tedaj ga začne glava boleti, in ako bi tako, kadar ga glava boli, zaspal, bi koj umrl. Babe znajo vodo „za vuroke“ napraviti. Kogar glava boli, mora iti sam po vodo in ne smé se ogledati. Baba ide v kuhinjo in nekaj (kaj? še nisem zvedil, morebiti pa bom) moli in vrže tri žive oglje (žeruče vuglene) v vodo in prinese bolniku. Zdaj mora tripot piti in se po sencu (slepom oku) in po ušesu trikrat pomočiti in roke prati; po tem ozdravi. Neki gluhec je tukaj, ki vroke ozdravlja. On gre tripot okoli hiše, nekakšne molitve moli, napravi vodo in dene na njo tri oglje in pa strelo na spodobo kamena in reže v lonček. Kadar domoli in zreže in okoli hiše odide, gre v hišo pa kljuko (kvaku) namoči s to vodo in betožniku dá, da trikrat pije, in namoči mu peté, sence in uho trikrat. — Drugi pa so mi pravili, da more on naj lože „vurčiti“, ki ima obrvi ali žolte ali pa skup zraščene, in pa tisti, ki v cerkev na ene vrata noter dojde, na druge pa ven ide. Kdor se čudi kaki živini, ako je baba poleg, zreče mu „v r..i su ti oči kak raku.“ — Neka baba pa dela tako vodo za vuroke, da dene v lonček vode in posvečene vode in malo vina. Potem dene tri ključe v ogenj, dokler se ne zažaré, zdaj jih dene v vodo in v vodo tudi dene ovsa in oglja. Ako se oves „na špicu“ obrne, tedaj je „vurčen“, ako se pa drugač obrne, pa ni; ako grejo oglji pod vodo, je človek „vurčen“, ako ne idejo, pa ni. Zdaj vliva ono vodo skoz nože in vilice in

gre trikrat okoli hiše in moli. Kadar dojde do vrat, poškropi tripot vrata in namoči ključnico in ključ; potem vrže v hiši vsak ogelj v en kot, in ako kateri preostane, onda ga na vrat zakoplje in ključe čez streho vrže, oves pa da kravam ali pa ga v torbico zešije in dene betožniku na vrat. Še le zdaj mu da vode piti. — Govori se pa: „on me je vurčil“; „ona me je vurčila“ ali pa: „on me je vrekkel“; „ona me je vrekla“. Doli v Petrinji pa govore: „on me je ugovorio“, „ona me je ugovorila“. Vurčiti pa ni nič drugega po mojem mnenji, kakor vročiti. O ker je náglas zgubil, je izpadel, kakor postavimo: govore: nemrem na mestu ne morem. Glagolj vročiti pa je postal iz samostavnika vrok—i—ti, kakor točiti iz to—ki—ti; ravno tako pridavnik vročen, -čna, -čno iz vrok, kakor sočen, -čna, -čno iz sok; itd.

M. Valjavec.

Slovanski popotnik.

* Profesor Miklosić bode v kratkem izdal 2 del svoje „Slawische Bibliothek“. Kakor se sliši, bode obsegal ta del sopet mnogo zanimivih reči. (Slov. Nov.)

* V Senji se je osnovalo „društvo dobrovoljcev za slavjanske igrokaze“ (glediščine igre). Perva igra „Vier-nost hervatska“, čeravno so sami možki igrali, je zelo dopadla; tako tudi druga „Ljubomorna žena“, v kateri ste se posebno dve gospodični odlikovale. (Glas. Dalm.)

* Neutrudljivi gosp. Ivan Kukuljevič Sakcinski je iz svojega potovanja po Dalmaciji in Italiji prinesel národnemu muzeju v Zagrebu 324 starih dnarov, med kterimi 4 od Štepana Uroša, 2 od cara Dušana in 1 od cara Uroša. Verh tega je prinesel gosp. Kukuljevič 86 starih obrazov (podob) vladarjev in knezov ilirskih, horvaških serbskih in bosniških. (Sedmica.)

* Neven bode izhajal v isti obliki in z istim obsegom kakor poprej vsake kvatre enkrat v gotovem in lepem redu in sicer 1. zvezek mesca aprila, 2. junija, 3. septembra, 4. decembra. Zvezki bojo debelejši, čim več se oglasi naročnikov. Naročnina za leto po pošti znaša 4 fl. 30 kr.

* „Ne boj se kometa (repače!)“ se zove mala knjižica, ktero je nedavnej društvo „jednota katoliška“ v češkem jeziku na svetlo dala v poduk, kako neslana je tista govorica, ktera se je med ljudstvom razširila, da bode konec sveta, kadar se bo prikazala repata zvezda.

(Pražk. Nov.)

* Gosp. profesor Andrej Kuharski izdaja v poljskem jeziku dva slovnika zemljopisna, med kterima eden obsega vse imena mest, od Nemcov popačene, drugi pa zemljopis kraljestva poljskega. Gosp. Kuharski cestovaje pet let po deželah slovanskih je nabral toliko gradiva, da sedajna slovanska literatura nima enakega dela razun Z. Chodakovskega „Zemljopisnega slovnika zemlje slovanske“. (Swit.)

* „Hospodarske Noviny“ česke, ki jih izdaja česko gospodarsko društvo, štejejo 1191 prejemnikov, nemški časopis „Wochenblatt“ od ravno tega društva izdajan izhaja v 713, „Centralblatt“ pa v 674 iztisih.

* „Przyaciół domowy“, verlo vredovani in v Lvovu izhajóci časnik poljski šteje letošnje leto že 3000 naročnikov; na mnoge strani podučni in kratkočasni zapopadek ga širi med ljudstvo tudi po kmetih; sliši se, da se mu je pot dovolila tudi na Rusovsko.

* Učenci petrogradski so dobili dovoljenje izdajati znanstveni časnik v rusovskem jeziku, pod naslovom „Dela petrogradskih študentov“. Enak časnik izdajajo tudi učenci pariški. Sostavke pa morajo poprej pregledati profesorji in sicer vsak sostavek tisti profesor, v čigar nauk spada za natis namenjeni spis. (Lumir.)

* „Concordia, slovensky letopis“ se zove novialmanah (koledar), kterega za leto 1858 bota v Peštu na

svetlo dala gospoda J. K. Viktorin in J. Palárik v češkem in slovaškem jeziku, in imata namestovati nekdanjo „Zoro“ in „Nitro“. Gosp. izdatelja omenjenega kalendarja, kateri bo obsegal podučne in zabavne (kratkočasne) reči, v svojem programu in pozivu na naročbo željo razglaseta, naj bi se v tem letopisu pisatelji česke in slovenske (slovaške) strani prijazno roke podali, zato tudi naslov almanaha „Concordia“ (složnost). Cena mu bo 1 fl. 40 kr., z zlatim obrezkom 2 fl. 20 kr. Naročila sprejemata gosp. Viktorin (Wasserstädter Pfarrhof in Ofen) in gosp. Palárik (Theresienstädter Pfarrhof in Pest).

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

I.

„Bog deli dari“ pravi prislovica slovenska. Zakaj torej nekterim dá živati vse sladnosti sveta, nekteri pa živijo v revščini in nadlogah, tega naj ne preiskuje umerljivi človek! Bog v svojih nezapopadljivih sklepih to pač najbolje vé. Marsikteremu res je bogastvo k veliki koristi in ž njim tudi mnogim drugim v pomoč, — marsikterega pa tudi naravnost pogubi.

Nad tergovca Ačima v V—ru je bil Bog blagoslov svoj tako obilno razlil, da bi ga po vsi pravici Joba novejših časov imenovati smeli. Hiša njegova bila je podobniša palači kakor domu prostega tergovca — koliko pa je premogel še družega premoženja, je res bilo od sile. Gospodar je bil lepih plodnih njiv, velic in dobro obdelanih vinogradov; na pristavah je imel velike čede ovác in goved, v logu na žerovnici cele trope prešičev, v magazinih polno žita, v kletih obilo barigel polnih dobrega vina; zraven vsega tega pa je v omarah in zabojih po hiši bilo nakupljenega zlata in družih dragocenost. Pa nismo še našli vsega, kar je Bog podaril srečnemu Ačimu. Dal mu je tudi zalo ženko zlahnega rodú, blagih čutil, milostljivega serca — vso krotko in nedolžno; al krona vse Ačimove sreče bil je sinček jedinak *), mali Jefrem, dete mило in drago. Krasen je bil njegov obraz, kakor krasni poletni dan — prava slika zdravlja in nedolžnosti. Vedró mu je bilo módro oko kakor védro módro nebo ali cvet violice (ljubčice); rudeče mu krasne ličica kakor cvet najlepših rudečih rožic; slobodno in v vsem prikupljivo vse njegovo otročje obnašanje, — resnično, slikar bi bil s tega ljubeznivega otroka posneti zamogel angeljsko podobo.

Pa kaj terpi večno na svetu?! —

Nepričakovaje prihití neusmiljena smert, zgrabi Ačima in pahne ga, ko se je tega najmanj nadjal, iz verhunca njegove lepe sreče v tmíno hladnega groba. Vso Ačimovo premoženje je ostalo, — al on je mogel slovo vzeti od sveta.

Tudi gospa Ačimova in sinček njegov ostaneta. Malo mescov je še minulo in že je redkokrat več dete mislilo na svojega rajnega očeta; še to večidel le takrat, kadar ga je objokano materno lice spominjevalo. Pa temu se ni čuditi; pogledjmo ga le, kako se razveseljuje z nedolžnimi svojimi igrami po dvorišču: sedaj jaha na svojem lesenem konjiču, sedaj meče in lovi žogo, sedaj koterlja in toči obroč, sedaj vleče svoj mali voziček, sedaj piska na pišalko, sedaj udarja na bobnič, sedaj podí in lovi pod svojo kapico pisane metulje — pa kaj bi poštevali vesele ure, saj vémo, da pravo veselje je le pri otrocih domá. —

Oj! kako se sveti Jefremu raz obraza serčna radost, blaženo veselje bliska se mu iz očí, veselje, kterega mi odrasčeni več ne poznamo, od kar smo zavesljali iz prijetnega raja nedolžnega detinstva v nemirne valove življenja. O srečno detice, blagor ti, ker ne trosiš svojih moči ne s telesnimi ne z dušnimi strasti ter ne tratiš jih po neumnosti,

vživajoč strupene slasti zapeljivega sveta. Ne gloje na tebi ostri in strupeni zob gerde nevošljivosti, ne grešne slasti, ne lakomnosti, ne osvete, ne oholosti. O Jefremček! dete presrečno, ker kinči in krasi te nar dražje človeško blago — prekrasna nedolžnost. Nič, mili ljubček svoje matere, nimaš na sebi, ne na telesu, ne na dušici svoji nedolžni, in tudi ne krog sebe, kar bi proklinjati zamogel; nič nisi še naredil hudega ali napčnega, kar bi ti bilo treba popravljati; — noben kamen krivice še ne obtožuje tvojega čistega serca!

Kdo si pač ne želi biti tako srečen, kakor to dete! Neznane so mu skerbí; česar želi, lahko se mu spolne. Mila mati pa se tudi ne obotavlja, da ima nje ljubček vsega po volji; derži ga kakor kapljico vode na svoji dlani; — rajši ga ima, ko punčico svojega očesa. Res, velika in krepka je moč materinske ljubezni. —

Mi odraseni ljudje ne vživamo toliko blagosti ko mali Jefrem; nas pogosto mučijo skerbí, jeza, žalost in nadloge; stiskajo nas skerbí lastne naše in naših bližnjih; sedaj se moramo vojskovati sami s seboj, sedaj z drugimi. — Srečen vsaki človek, kateri more prognati nadloge, ki si jih je sam naključil, pa prenašati tudi krepko, kar mu jih drugi navalé. —

O kako mило dete je mali Jefrem, kako je nedolžen in srečen fantič! — Da bi pač vedno tak ostal! Srečna pa je tudi mati o njem. To ji viditi moremo tudi na licu, s kterega si je ravnokar izbrisala tople solze, prelivane po rajnem možu svojem. —

Vsaka mati, ki bi jo gledala v tem trenutku, želela bi ji gotovo iz serca, da bi jinjeno mило dete bilo kadaj podpora, tolažba in radost! Ako ji to ne bo, zastonj ji je blago in premoženje, zastonj ji vse drugo dobro.

Zdaj je še v njeni materni roki vsa prihodnja sreča milega sinčka! Ako ga dobro odredi, bode ji ponos in tolažba, podpora in radost; ako pa odrejo njegovo zanemari — ji bo sramota, žalost, jeza in grenkost. Na izreji otroka je vse ležeče.

Kakoršna setva —

Taka je žetva!

(Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca. — 30. in 31. dan p. m. je bil véliki zbor c. k. štajarske kmetijske družbe. Iz mnogih važnih pomenkov in sklepov povzamemo sledeče našim bravcom. Kakor druge kmetijske družbe je tudi štajarska bila vprašana od deželnega poglavarstva za svoje mnenje: kako naj bi se za varstvo gojzdov postavili potrebni gojzdnarji in koliko? Gosp. tajnik dr. Hlubek je obširno razložil, kaj je v tem odgovorila kmetijska družba. — Potem so Njih cesarska visokost svitli nadvojvoda Joan govorili o vseh imenitniših zadevah v povzdigo štajarskega kmetijstva, ki so imele drugi dan v vélikem zboru pretresane biti, namreč od živinno- in vinoreje, od potrebe, da bi se po deželi napravilo več hranilničnih ali šparkasnih podružnic, in od nove postave, po kateri ima avstrijska mera in vaga tudi na Štajarskem vprihodnje veljati. Kar se tiče mere za vino, je gosp. dr. Hlubek omenil, da bi potrebno bilo, da bi sodarji nove sode vselej, preden jih prodajo, dali cementirati, da bi se tako odvernilo mnogo prepírov in goljufij. Mnogo gospodov je omenilo na to, da je to že stara postava, da imajo sodarji svoje sode cementirati, pa nobeden se ne ravna po nji. Sklenjeno je tedaj bilo, deželno vladijo prositi, naj bi vnóvič oklicala to postavo. — Potem so bili zaupni možje izvoljeni, kateri naj se pri dunajski razstavi potegnejo za prid in čast štajarske dežele. Enoglasno so bili tudi svetli nadvojvoda izvoljeni za zastopnika štajarske dežele, kateri so odgovorili, da bojo radi spólnili to željo, ako jim bo le moč na Dunaj iti. — Gosp. Janez vitez Azula je naznanil zboru, kako se je gospodarilo in kaj se je skušalo na družbenem vertu preteklo leto in je pove-

*) Jedinak — jednica, pri Serbii edini sin ali hči staršev. Pis.